

УДК 17.035.1

Феномен Айн Ренд у сучасній соціально-етичній проблематиці

М.І. КОРОБКО

Київський національний університет імені Тараса Шевченка, м.Київ, Україна,
E-mail: Margota2007@yandex.ru

Авторське резюме

У статті зроблена спроба дати загальне окреслення феномена відомої американської письменниці і філософа Айн Ренд у сучасному соціально-етичному просторі. Звернення до дослідження життя, літературних та філософських доробок письменниці дає можливість оцінити її вплив на сучасну ситуацію в політиці та філософії. Розгляд творчої позиції Айн Ренд засвідчує її роль як знакової постаті, що репрезентувала в свій час актуальний соціально-культурний запит щодо активно діючої людини в сучасній філософії та політиці, «заземливши» в літературній формі складні філософські питання до рівня простої людини. Айн Ренд є фокусом тієї соціальної практики, в якій вона сформувалася, жила та працювала. В її працях подано в простій формі ідеї майже з усіх філософських дисциплін, але всі вони кардинально відрізняються від загальноприйнятих уявлень про етику, політику та філософію загалом, навіть від ідей тих філософів, яких вона шанувала, наприклад Аристотеля. Саме цим вона сьогодні цікава для дослідження сучасними філософами, адже і досі немає всебічного академічного філософського аналізу її художніх та наукових праць.

Ключові слова: Айн Ренд, етика, індивідуалізм, об'єктивізм, особистий інтерес, егоїзм, філософія.

© М.І. Коробко, 2014

Ayn Rand phenomenon in contemporary social and ethical problems

M.I. KOROBKO

Taras Shevchenko national university of Kyiv, Kyiv, Ukraine, E-mail: Margota2007@yandex.ru

Abstract

This paper attempts to give a general outline of the phenomenon of well-known American writer and philosopher Ayn Rand in contemporary social and ethical space. Application to the research of life, literary and philosophical heritage of the writer makes it possible to assess its impact on the current situation in politics and philosophy. Review of Ayn Rand's artistic positions confirms her role as a landmark figure, who represented at that time the actual socio-cultural request of active man in contemporary philosophy and politics, "putting down" in literary form complex of philosophical questions to the level of the ordinary man. Ayn Rand is the focus of the social practices in which she was formed, lived and worked. The ideas of almost all philosophical subjects are presented in her works in a simple way, but they are fundamentally different from conventional notions of ethics, politics and philosophy in general, even the ideas of philosophers, whom she honored, such as Aristotle. That's why modern philosophers are interested in studying her works now. After all, still there has no comprehensive academic analysis of her philosophical and scientific works of art.

Keywords: Ayn Rand, ethics, individualism, objectivism, self-interest, philosophy, egoism.

Постановка проблеми. «Клянуся життям, що не буду жити для когось іншого і не попрошу когось іншого жити для мене» - це головна ідея роману Айн Ренд «Атлант розправив плечі», що в подробицях викладена в третій частині цього твору, в якому нараховується більше тисячі сторінок маленьким шрифтом. За обсягом він більший за «Війну та мир» Л. М. Толстого. Айн Ренд є дуже відомою американською письменницею та філософом. В своїх романах та есе вона окреслила вичерпну філософію, від епістемології до теорії мистецтва. Її найголовніший роман «Атлант розправив плечі», за деякими соціологічними даними, є однією з найпопулярніших книг ХХ сторіччя і є другою, після Біблії, книгою, що мала найбільший вплив на американських громадян. Серед її учнів був економіст Алан Грінспен, голова Федеральної резервної системи США з 1987 по 2006 роки (деякі його статті увійшли до однієї з головних робіт Айн Ренд «Капітал: незнайомий ідеал»). Американський економічний журналіст Гері Вайс у своїй книзі «Нація Айн Ренд» (у російському перекладі «Вселенная Айн Рэнд») навіть вбачає в цьому джерело тих проблем, які сьогодні наявні в американській економіці. Він аналізує діяльність руху «Чаювання», програма якого в деяких аспектах базується на ідеях, висунутих свого часу Айн Ренд. Також у мережі Інтернет можна знайти статті, присвячені аналізу останніх президентських виборів у США (2012 року), де неодноразово зустрічається ім'я Айн Ренд, як однієї з тих фігур, що сьогодні надихають політиків-республіканців.

За її творами було знято декілька кінострічок, і в одній з них головну роль зіграв Кері Грант. У 1986 році Барбара Бранден, одна з учнів Айн Ренд, видала книгу під назвою «Пристрасть Айн Ренд» («The Passion of Ayn Rand»), яка була екранізована в 1999 році, головну роль в цьому фільмі зіграла оscarоносна Хелен Міррен. Але, не дивлячись на таку популярність в американському суспільстві, довгий

час Айн Ренд залишалася зовсім невідомою на своїй історичній батьківщині, в Росії та країнах колишнього Радянського Союзу. Сьогодні російською мовою перекладені майже всі її твори. Нею захоплюються, її цитують, але більш-менш повного аналізу її наукового доробку все ще не існує.

Аналіз досліджень і публікацій. Майже всі твори (художні романи, п'єси, наукові есе, інтерв'ю тощо) Айн Ренд перекладені російською мовою. Існує багато англomовних неперекладених праць, присвячених її життю та творчості. Всебічний аналіз об'єктивізму, філософії раціонального егоїзму, заснованого Айн Ренд, зроблений в роботі її учня Леонарда Пейкоффа «Об'єктивізм: філософія Айн Ренд». Критичний аналіз впливу творчості письменниці на сучасну соціально-політичну сферу США можна знайти в книзі Гері Вайса «Нація Айн Ренд». Сьогодні все більше й більше науковців намагаються зробити академічне дослідження наукового доробку американської мислительки та її впливу на сучасний стан у світі.

Метою дослідження є загальне окреслення феномена відомої американської письменниці і філософа Айн Ренд в сучасному соціально-етичному просторі. Звернення до дослідження життя, літературних та філософських доробків письменниці дає можливість оцінити її вплив на сучасну ситуацію в політиці та філософії.

Виклад основного матеріалу. Айн Ренд, при народженні Аліса Зіновіївна Розенбаум, народилася в родині успішного єврейського аптекаря, хіміка за освітою, Зіновія Розенбаума та світської леді Анни Каплан в Санкт-Петербурзі 2 лютого 1905 року. В Петербурзі вона вчилася в престижній жіночій гімназії, вивчала французьку та німецьку мови, захоплювалася В. Гюго та дуже рано почала писати сама. Будучи свідком Російської революції та Громадянської війни, вона жорстко виступала проти як комуністів, так і монархістів. Вступивши у 1921 році в Петроградський університет на факультет соціальної педагогіки, Айн

Ренд почала вивчати право, філософію та філологію. Її викладачі підкреслювали важливість розвитку систематичних зв'язків між різними сферами мислення, пізніше, в своїх роботах, вона дотримувалась цієї позиції. Програма навчання в університеті включала блок філософських дисциплін: антична філософія (особливо Платон і Аристотель), логіка, філософська психологія, марксизм-ленінізм і немарксистська політична думка. Одним з її викладачів був Ніколай Лосський, філософію якого вона не сприйняла.

Також у той період, російський Срібний вік, були в розквіті гегелівські та ніцшеанські ідеї, які були за духом ближчими молодій Айн Ренд. Після закінчення Петроградського університету в 1924 році, зацікавлення молоді жінки написанням сценаріїв привело її на курси в Державний технікум кіномистецтва. Її літературними авторитетами були російські романісти та поети, але більше за всіх вона любила Віктора Гюго, якому завдячувала «романтичним реалізмом» своїх новел.

У 1925 році Айн Ренд пощастило отримати американську візу за запрошенням родичів. Вона ненавиділа радянську систему і тому, вихавши з неї, розуміла, що вже не повернеться. В 1926 році вона покинула СРСР і свою родину назавжди. Її сім'я, що залишилася в Росії, загинула при блокаді Ленінграда у Другу світову війну. Як можна зрозуміти з декількох її телеінтерв'ю, про долю своїх родичів вона або не знала взагалі, або дізналася перед самою смертю. Ренд провела в Чикаго у своїх родичів близько шести місяців, а потім вирішила рушити до Голівуду. Тут, у центрі світового кінематографу, вже через декілька днів на неї чекала доленосна зустріч з режисером Сесілом Б. ДеМіллом, який дав їй роботу в сценарній групі. А ще через тиждень вона зустріла актора Френка О'Коннора, який став її чоловіком у 1929 році. Вони були одружені до самої його смерті у 1979. Аліса Розенбаум взяла собі псевдонім Айн Ренд, походження якого достеменно ніхто не знає.

Чотири роки Айн Ренд працювала над своїм першим, частково автобіографічним, романом «Ми живі». Він був написаний у 1933 році, але через численні відмови надрукувати його, роман побачив світ тільки в 1936 році. Вийшов він маленьким тиражем і продавався досить погано.

В 1938 році видає невелику оповідь «Гімн», але вона також не користувалася популярністю. Більше про Росію вона нічого не писала.

В 1943 році Айн Ренд видає роман «Джере-ло». Це був успіх, він продавався кількостями тисячними тиражами. А в 1948 році корпорація «Warner Brothers» купила права на його екранізацію. І хоча сценарій був написаний самою письменницею, фільм їй не сподобався. Більше за її життя жодних екранізацій її творів не

було. В 1951 році Ренд зі своїм чоловіком переїхала до Нью-Йорка, де вона увійшла в коло найбільших нью-йоркських інтелектуалів, які виступали за відродження класичного лібералізму, в нього входили економічний журналіст Генрі Хазлітт, австрійський економіст Людвіг фон Мізес і канадо-американський романіст, літературний критик та політичний філософ Ізабель Патерсон. Айн Ренд жила і працювала в Нью-Йорку до самої смерті у 1982 році. Айн Ренд вважала, що філософія, як і інші форми знання, є дуже важливою тільки тому, що вона необхідна для людського життя та творення світу, сприятливого для цього життя саме як для життя, а не існування. Філософія дає багато фундаментальних когнітивних та нормативних абстракцій, які, відповідно, ототожнюють та оцінюють, що воно є таке. Кожний, на думку Айн Ренд, потребує філософії і кожний, інколи неявно, керується нею. Її літературні твори доносять її віру в те, що якщо наша філософія більш-менш вірна, то наше життя будуть більш-менш вдалими, якщо наша філософія буде не зовсім правильною, то наше життя будуть важкими. Таким чином, філософія дуже таку необхідну практичну важливість. Але, всупереч своєму філософському та політичному антиподу Карлу Марксу, Айн Ренд вважала, що соціальні зміни повинні починатися з моральної революції всередині кожної людини і розповсюдження правильних ідей і ідеалів через раціональний дискурс та натхнення мистецтвом.

Гері Вайс у своїй книзі досить жорстко, але влучно описує філософію Айн Ренд: «Айн Ренд називала свою філософію об'єктивізмом. Для неї самої та її учнів ідеал – це світ енергійних людей, де торжествують продуктивність та справедливість. Це світ, де свобода літає і в залах влади, і в будуарах. Набридлих родичів викидають з домівок. Шлюбні клятви стають непотрібними. У віданні уряду залишаються лише три інститути: армія, поліція та суди. Подохідний податок відмінений, як майже і всі послуги, що фінансуються з податків» [1; с.14].

Ідеал людини Айн Ренд з'являється, на різних ступенях розвитку, в усіх її творах. Її ідеальний світ вимальовується в романі «Атлант розправив плечі». Її книги мають характерні риси, комплексні інтриги з тонкими психологічними дослідженнями емоцій та думок її героїв, а також філософські рефлексії, які зрідка втрачаються в драматичному контексті твору. Як і багато відомих російських письменників, особливо Ф. Достоєвський, якого Айн Ренд визнає як дуже сильного психолога, вона також використовує довгі промови для викладу своєї філософії – прийом, який має як прихильників, так і критиків. Ренд описувала «Атлант розправив плечі» як «трыковий роман» та вбивчу таємницю – вбивчу для людської душі колективістської культури. Проте, під «душею» вона має на увазі не безсмертну субстан-

цію, що переживає смерть тіла, – вона не є дуалістом в будь-якому аспекті своєї філософії – а розум або людський дух, що прославляє життя на цій землі. Роман показує, що трапляється, коли «людина розуму» – «першій рушій», виробник – продовжує страйкувати. Також він показує, як неправильна епістемологія може привести до катастрофи, як неправильна метафізика може привести до неправильної етики і, таким чином, до невірного особистого вибору і неправильної політичної та економічної системи, і як правильна філософія потребує відродження душі та відбудови світу. Її головні герої не лицарі на білих конях, що рятують дівич з біди, або фехтувальники, які можуть здолати дюжину ворогів одним махом, але чоловіки та жінки всередині індустріального віку Америки залізних заводів, хмарочосів та швидкісних хайвей: жінки, які управляють трансконтинентальними залізними дорогами, та чоловіки, які роблять революцію в архітектурі або будують мотори (задовго до того, як відкрили чисту енергію), які беруть енергію від електричної мережі, для вироблення безмежної чистої енергії. В очах багатьох людей її романи є дуже надихаючими, тому що вона заземлює моральну досконалість. Вони бачать її моральні приклади як людей непорушної цілісності з яскравим, видатним життям, яке стає більш видатним через свою філософську глибину. Ця оцінка, звичайно, стосується не всіх: багато читачів вважають її героїв дерев'яними, її стиль написання жорстким, а її етичні та політичні погляди неправильними.

Айн Ренд віддала шану Аристотелю, якого вважала чи не найвидатнішим з усіх філософів, в назвах трьох частин свого роману «Атлант розправив плечі» («Непротиріччя», «Або-або», «А є А») та однієї з глав першої частини («Незрушні рушії»). До речі, Аристотель – єдиний філософ, вплив якого вона визнає. Також вона розходиться в думках з Ф. Ніцше в багатьох аспектах, включаючи раціональність, свободу волі та індивідуальні права. Його вплив є очевидним в її провокативному, часто афористичному, побудованому на тезі-антитезі, стилі написання, так само як і в її «переоцінці» традиційних цінностей та її ствердженні життя, задоволення і духу юності. В передмові до ювілейного 25-го видання роману «Джерело» вона писала, що сенс життя в романі можна найкраще проілюструвати фразою з ніцшеанського «По той бік добра та зла»: «Благородна душа поважає саму себе» [10]. Але в своїх промовах вона ніколи не визнавала жодного впливу на себе, окрім Аристотеля та В. Гюго.

Після публікації роману «Атлант розправив плечі» в 1957 році Айн Ренд присвячує себе нехудожній літературі – хоча всі її науково-публіцистичні твори добре оздоблені цитатами з промов її літературних героїв. Вона писала полемічні, філософські есе, найчастіше у

відповідь на питання шанувальників романів «Атлант розправив плечі» та «Джерело», також вона читала лекції в кампусах коледжів та кафе, давала радіо та телевізійні інтерв'ю. Проте, її погляди на минулу та сучасну англо-американську філософію, здавалося, були побудовані більше на коротких викладах філософських робіт та бесід з декількома філософами та її молодими помічниками, які були студентами філософських факультетів. Але це не зупинило її від зневажливих, і часто, презирливих коментарів інших філософських робіт. Сучасні філософи, в своїй більшості, повертали свій борг зневажливих та презирливих коментарів її робіт, часто вони мали під собою лише побіжне ознайомлення з ними або просто були засновані на чутках. Головне джерело непорозуміння було у використанні Айн Ренд понять «егоїзм», яке в неї означало раціональний особистий інтерес, а не гонитву за своїми власними інтересами за рахунок інтересів інших, та «альтруїзм», що, на її думку, тягнув за собою жалюгідну особисту жертву, а не означав відношення до інших.

Але є й інші перешкоди в академічному вивченні робіт Айн Ренд. Багато її науково-публіцистичних робіт написані для широкої публіки, відсутня будь-яка самокритика, в своєму стилі вона приділяла дуже багато уваги аналітичній філософії. Розуміння її поглядів вимагає прочитання її художніх творів, але її романи не всім до смаку. Вона викладала багато своїх поглядів у лекціях, есе та листах, що були написані у відповідь на питання її читачів, але вона ніколи не витрачала часу на захист цих поглядів від можливих заперечень та несхвалення, або на те, щоб привести їх у відповідність з поглядами, які були донесені до людей в її романах. Нарешті, її полемічний стиль, що часто мав зневажливий характер, і догматизм, і відношення багатьох її шанувальників, що було схоже на культ, може переконати в тому, що її робота є несерйозною. Останнє за місцем, але не за своїм значенням, її захист, навіть, пропагування мінімальної держави з єдиною функцією захисту негативних індивідуальних прав всупереч етатизму добробуту багатьох академічних науковців.

Свою філософію Айн Ренд назвала об'єктивізмом. І головними були саме морально-етичні засади цього об'єктивізму. «Етика об'єктивізму – це мораль раціональних особистих інтересів – або раціонального егоїзму» [6, с. 12]. Вона вважала, що суспільство – це набір окремих особистостей. Таких понять, як «суспільна свідомість», «суспільна думка», «благо суспільства» не існує. В інтерв'ю журналу «Плейбой» на запитання з чого починається об'єктивізм, Айн Ренд відповіла: «Він починається з аксіоми, що існуюче існує, тобто, об'єктивна реальність існує незалежно від того, хто сприймає, від його емоцій, почуттів, ба-

жань, надій і страхів. Об'єктивізм стверджує, що розум – єдиний даний людині засіб досягнення дійсності і єдине керівництво до дії. Під розумом я розумію здатність визначати і засвоювати матеріал, даний людині у відчуттях» [3].

Головну ідею своєї етики вона також дала в цьому інтерв'ю: «Об'єктивістська етика стверджує, що людина існує заради себе самої, що прагнення до власного щастя є найбільша моральна мета, що вона не повинна жертвувати собою заради інших і не приносити в жертву інших заради себе» [3]. І саме цю ідею ілюструють і доводять її правомірність два головні романи письменниці «Атлант розправив плечі» та «Джерело», цитати героїв яких Айн Ренд завжди використовувала в усіх своїх лекціях, інтерв'ю та філософських роботах.

І хоча її роботи торкаються метафізики, епістемології, етики, естетики, політики та економіки, що стосується двох останніх пунктів, за її власним переконанням, її роботи лише висвітлювали саме етичні аспекти цих напрямків. Вона не була професіональним економістом чи політиком і тому не могла детально проаналізувати всі економічні проблеми, але, підходячи до цих проблем з етичної точки зору, Айн Ренд завоювала прихильність багатьох професіоналів цієї сфери знання.

У введених до «Капіталізм: незнайомий ідеал» вона чітко формулює свою позицію щодо капіталізму та ролі філософії у політиці: «Об'єктивізм – це філософська течія, а так як політика є розділом філософії, об'єктивізм захищає ряд політичних принципів, особливо принцип невтручання держави в економічну діяльність приватного сектора, оскільки вони слідує з наших фундаментальних філософських принципів і є їхнім головним практичним втіленням. Для об'єктивізму політика не є окремою або головною метою і розглядається в широкому ідеологічному контексті.

В основі політики лежать три філософські дисципліни – метафізика, епістемологія та етика – теорія про людську природу та взаємовідношення людини з реальністю. Лише на подібній базі можна сформулювати цільну політичну теорію і втілити її на практиці... Об'єктивісти – не «консерватори». Ми – радикальні прибічники капіталізму. Ми намагаємося сформулювати філософську першооснову, якої капіталізм досі не має, і без якої він приречений на загибель.

Я хочу підкреслити: сфера наших інтересів – не політика чи економіка як такі, але «людська природа і взаємовідношення людини з реальністю». Ми захищаємо капіталізм, оскільки це єдина система, в рамках якої може бути організоване життя розумної людської істоти» [8; с. 7].

І хоча роботи Айн Ренд видаються дуже цікавими, є дещо, що вона впустила. В її ідеальному світі немає місця бідності, хворобам,

дітям та старим. Ці пласти суспільства просто не аналізуються нею. Складається таке враження, що її всесвіт заселений прекрасними, геніальними творцями-бізнесменами і тільки. Гері Вайс зазначає: «Читаючи «Атланта» та «Джерело», неважко полюбити індивідуалізм та неодержавний капіталізм, тому що в цих романах світ здорових, молодих героїв протиставлений світу мерзенних негідників. Ніяких недоречних старих, які живуть в будинках для престарілих і ходять під себе. Ніяких безногих ветеранів, які позбавлені будь-якої підтримки. Ніяких біженців з далеких країн, чії професії не затребувані на ринку. Ніяких з'їздів ку-клукс-клану. Ніякої експлуатації бідняків. Ніяких нетрів, що заповнені щурами. Ніяких расових меншин. Бідність та безробіття – дещо чуже та далеке. Єдиний представник нижчого класу, з яким рахується Дагні (головна героїня «Атланту»), сезонний робітник на залізній дорозі, виявляється об'єктивістом, який знає, як добратися до Галта (головного героя «Атланту»). Ніхто і ніщо не порушує одноманітної картини, ніщо не ламає стереотипів, ніякі мігранти не клянчать гроші. Ренд, виступаючи в ролі Бога, робить цих людей невидимими, обілюючи тим самим душі американських бізнесменів. Єдина соціальна проблема в «Атланті» полягає в тому, що уряд погано відноситься до бізнесу та несправедливо обходить з багатіями» [1; с.44-45].

Але все це не зменшує зацікавлення та прихильності багаточисельних її поціновувачів. Її романи мають магічний вплив на мільйони шанувальників. І хоча за життя вона не прочитала жодної позитивної рецензії на свою роботу, зараз все більше зростає саме академічний інтерес до її праці. Сьогодні багато філософів часто знаходять твори Айн Ренд оригінальними, різнобічними, такими, що є інтуїтивно підготовленими для подальшої академічної розробки.

А її вплив на американську (і не тільки) політичну сферу взагалі потребують окремої статті. В мережі Інтернет можна знайти ствердження, що «Атлант розправив плечі» є чи не настільною книгою багатьох відомих світових політиків. Її ідеї точно ведуть свою гру на американській політичній арені. Дуже цікаво те, що існує світлина 1974 року, на якій можна побачити президента США Дж. Р. Форда, Алана Грінспена та Айн Ренд. Про неї говорять, що без неї не існував би сьогоднішній лібертаріанський рух. Сьогодні, понад тридцять років з її смерті, продовжують збиратися прихильники об'єктивізму, для обговорення найрізноманітніших проблем.

Існує Інститут Айн Ренд, є декілька електронних ресурсів, які в своїй назві мають її ім'я. Її можна критикувати (що робили, роблять і будуть робити), не любити, просто не читати, але від цього її вплив не зменшиться.

Опустивши філософію до буденного розуміння кожною окремою людиною, вона записала своє ім'я в історію.

Висновки. Таким чином, потрібно звернутися до літературних та наукових доробків Айн Ренд, знакової постаті того соціально-культурного запиту, який дозволяє зрозуміти сучасний стан політики та філософії в західному суспільстві. Зараз потрібно дослідити її вартісність як

філософа, який одним з перших «заземлив» науку до рівня простого читача сучасних романів. Айн Ренд є фокусом тієї соціальної практики, в якій вона сформувалася, жила та працювала. В її працях подано в простій формі ідеї майже з усіх філософських дисциплін, особливе значення має етика. І наше завдання, як філософів, дослідити ці наукові пласти такої неоднозначної, але дуже відомої письменниці.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ:

1. Вайс Г. Вселенная Айн Рэнд: Тайная борьба за душу Америки [Текст] / Гэри Вайс ; Пер. с англ. Е. Королевой. – СПб. : Издательская группа «Лениздат», «Команда А», 2014. – 448 с.
2. Интервью Айн Рэнд Майку Уоллесу (расшифровка) [Электронный ресурс]. – режим доступа: <http://www.bogdanovich.eu/4241> — Назва з екрана.
3. Интервью журнала «Плэйбой» с философом Айн Рэнд [Электронный ресурс]. – режим доступа: <http://libertynews.ru/node/1144> — Назва з екрана.
4. Пауэлл Дж. Роуз Уайлдер Лэйн, Изабель Патерсон и Айн Рэнд: три женщины, вдохновившие либертарианское движение [Электронный ресурс] / Джим Пауэлл. – режим доступа: <http://www.inliberty.ru/library/study/35/> — Назва з екрана.
5. Рэнд А. Атлант расправил плечи: в 3 ч. [Текст] / Айн Рэнд ; Пер. с англ. – 9-е изд. – М.: АЛЬПИНА ПАБЛИШЕР, 2014. – Ч. III. А есть А. – 538 с.
6. Рэнд А. Добродетель эгоизма [Текст] / Айн Рэнд ; С добавлением статей Натаниэля Брандена ; Пер. с англ. – 2-е изд. – М.: Альпина Паблишер, 2012. – 186 с.
7. Рэнд А. Источник [Текст] / Айн Рэнд ; Пер. с англ. – 2-е изд. – М.: Альпина Паблишер, 2012. – 800 с.
8. Рэнд А. Капитализм: Незнакомый идеал [Текст] / Айн Рэнд ; С добавлением статей Натаниэля Брандена, Алана Гринспена и Роберта Хессена; Пер. с англ. – М.: Альпина Паблишерз, 2011. – 422 с.
9. Ayn Rand: Who's shrugging now? [Электронный ресурс] // The Economist. – режим доступа: <http://www.economist.com/news/international/21564832-individualist-philosopher-has-fans-some-unlikely-countries> — Назва з екрану.
10. Badhwar N. Ayn Rand [Электронный ресурс] / N. Badhwar, R. T. Long. // Stanford Encyclopedia of Philosophy. – режим доступа : <http://plato.stanford.edu/entries/ayn-rand> — Назва з екрану.

Стаття надійшла до редакції 25.03.2014

REFERENCES:

1. Weiss G. Vselennaiia Ayn Rand: Tainaia borba za dushu Ameriki (Ayn Rand Nation). St. Petersburg, 2014. 448 p.
2. Interviu Ayn Rand Maiku Uollesu (rasshifrovka) ("The Mike Wallace Interview" Ayn Rand). Regime to access: <http://www.bogdanovich.eu/4241>
3. Interviu zhurnalu Playboy s filosofom Ayn Rand (Ayn Rand interview - Playboy). Regime to access: <http://libertynews.ru/node/1144>
4. Powell J. Rouz Uailder Lein, Isabel Paterson I Ayn Rand: tri zhenschiny, vdohnovivshie libertarianskoe dvizhenie (Rose Wilder Lane, Isabel Paterson, and Ayn Rand: Three Women Who Inspired the Modern Libertarian Movement). Regime to access: <http://www.inliberty.ru/library/study/35/>
5. Rand A. Atlant raspravil plechi: v 3 ch. (Atlas shrugged). Moscow, 2014, vol. 3. 538 p.
6. Rand A. Dobrodetel egoizma (The Virtue of Selfishness. A New Concept of Egoism). Moscow, 2012. 186 p.
7. Rand A. Istochnik (The Fountainhead). Moscow, 2012. 800 p.
8. Rand A. Kapitalizm: neznakomyi ideal (Capitalism. The Unknown Ideal). Moscow, 2011. 422 p.
9. Ayn Rand: Who's shrugging now? The Economist. Regime to access: <http://www.economist.com/news/international/21564832-individualist-philosopher-has-fans-some-unlikely-countries>
10. Badhwar N. Ayn Rand. Stanford Encyclopedia of Philosophy. Regime to access: <http://plato.stanford.edu/entries/ayn-rand>

Коробко Маргарита Ігорівна – аспірант
Київський національний університет імені Тараса Шевченка
Адреса: 01033, м. Київ, вул. Володимирська, 64
E-mail: Margota2007@yandex.ru

Korobko Margaryta Ihorivna – postgraduate
Taras Shevchenko national university of Kyiv
Address: 64, Volodymyrska Str., Kyiv, 01033
E-mail: Margota2007@yandex.ru